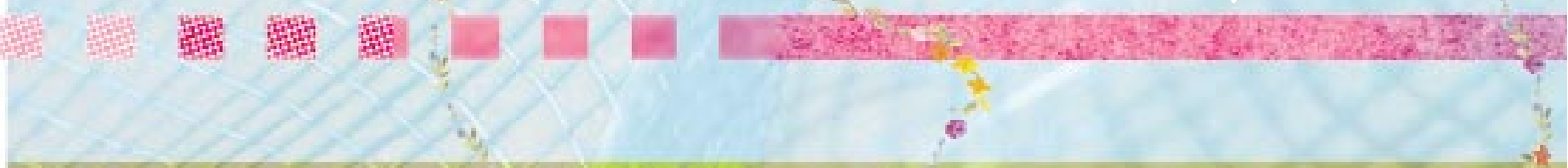

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ

της Διασποράς

Δοκιμαστική εφαρμογή

Αντιβόσκιο
της
Διαστροφής

© Πανεπιστήμιο Κρήτης Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου 74100 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 28310-77635, 77605 Fax: 28310-77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους
και την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Το Πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών» χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στα πλαίσια του Μέτρου 1.1. του ΕΠΕΑΕΚ II και η υλοποίησή του ανατέθηκε στο «Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών» του Πανεπιστημίου Κρήτης. Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού που περιέχεται στο παρόν τεύχος εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΑΝΘΟΛΟΓΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Μητροφάνης Γιάννης, Ψαροπούλου Αναστασία

σε συνεργασία με:

Κωνσταντινίδη Στέφανο, Τσιανίκα Μιχάλη

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Αυστραλία (Τσιανίκας Μιχάλης), **Ευρώπη** (Eideneier Νίκη),
Η.Π.Α. (Καλογεράς Γεώργιος, Κωνσταντινίδης Στέφανος, Στεφανίδου Αναστασία),
Καναδάς (Κωνσταντινίδης Στέφανος),
Ν. Αφρική (Κρυσταλίδου Αναστασία, Πιπερίδου-Τριανταφύλλου Μαριλένα)

ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Νεμπαυλάκη Σοφία

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Μαρία Τρουλλινού - Βιργινία Κλειδή

Τα κεντήματα έχουν φωτογραφηθεί από τις προσωπικές συλλογές:
Πηνελόπης Θεοδοσάκη, Χαρίκλειας και Ελένης Σαμψών, Βασιλείας Τρουλλινού, Ελένης Φιλιππίδη

Συμμετοχή σε εικαστικά: **Σοφία Διονυσιάδου**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Φριζος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Μιχάλης Δαμανάκης

Πρόλογος

*Εργάζονται και παράγουν
θυμούνται και νοσταλγούν
κάνουν τη νοσταλγία τραγούδι
και το βίωμά τους κείμενο,*

κείμενο γραμμένο καταρχήν για τον ίδιο τους τον εαυτό, για να επεξεργασθούν τα βιώματα, τις εμπειρίες, τα αισθήματα και τα συναισθήματά τους για την πατρίδα και τους δικούς τους που άφησαν πίσω, αλλά και για τη νέα πατρίδα που με τον καιρό έμαθαν να την αγαπούν και να τη θεωρούν και δική τους πατρίδα.

Γράφουν τα μέλη της πρώτης γενιάς των Ελλήνων μεταναστών, λες και θέλουν να «μαντρώσουν» σ' ένα χειρόγραφο τη μεταναστευτική τους βιογραφία και να την «κοντρολάρουν». Και μέσα απ' αυτή τη συγγραφική δραστηριότητα προκύπτει μια, σε αρκετές περιπτώσεις, «πρωτόγονη» αλλά πηγαία και αυθεντική μεταναστευτική λογοτεχνία, η οποία κέρδισε τη θέση της στο παρόν «*Ανθολόγιο της Διασποράς*».

Κάποια άλλα μέλη της πρώτης γενιάς και ιδιαίτερα οι επόμενες γενιές γράφουν πιο επιτηδευμένα, κινούνται ανάμεσα σε δύο ή και περισσότερους πολιτισμούς και δημιουργούν λογοτεχνικά έργα με έντονο το στοιχείο της διαπολιτισμικότητας.

Αν στους ελληνόγλωσσους συγγραφείς της διασποράς προστεθούν και εκείνοι που γράφουν στη γλώσσα ή και στη γλώσσα της χώρας διαμονής, τότε προκύπτουν ένα πλήθος συγγραφέων και ένα corpus λογοτεχνικών κειμένων που κινούνται ανάμεσα στις δύο γλώσσες και στους δύο πολιτισμούς και σηματοδοτούν κάτι το διαφορετικό. Κάτι που έχει τη δική του οντότητα και τη δική του αξία και το οποίο δεν θα μπορούσε και δεν θα επιτρέπετο να περάσει απαρατήρητο και να αποκλεισθεί από εμάς που καλούμαστε να δημιουργήσουμε εκπαιδευτικό υλικό για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά.

Εξάλλου, η ίδια η φιλοσοφία του προγράμματος *Παιδεία Ομογενών* δεν επιτρέπει τέτοιου είδους αποκλεισμούς, δεδομένου ότι αυτή στηρίζεται σε δύο πυλώνες, στην Ελλάδα και στη Διασπορά, και προωθεί μια συνάντηση και αλληλεπίδραση καθώς και έναν πολιτισμικό αλληλοεμπλουτισμό των Ελλήνων της Διασποράς μεταξύ τους και με την Ελλάδα.

Σ' αυτή τη λογική εντάσσεται, λοιπόν, και το παρόν «*Ανθολόγιο της Διασποράς*», το οποίο δημιουργήθηκε για τις εκπαιδευτικές ανάγκες **των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** στη Διασπορά. Εκτιμούμε, ωστόσο, πως η εισαγωγή του και στην ελλαδική εκπαίδευση θα λειτουργούσε εμπλουτιστικά.

Ρέθυμνο, Δεκέμβριος 2004

Μιχάλης Δαμανάκης
Επιστημονικός Υπεύθυνος
του έργου *Παιδεία Ομογενών*

Λίγα λόγια στους αναγνώστες μας

Αγαπητοί/ές φίλοι και φίλες,

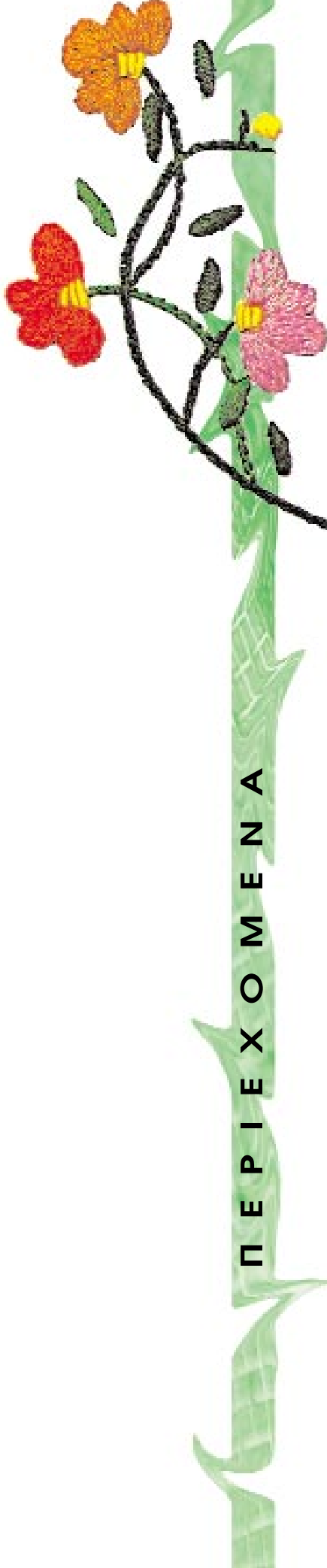
Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας περιέχει λογοτεχνικά κείμενα, ποιήματα και πεζά (αποσπάσματα μυθιστορημάτων, διηγήματα, ευθυμογραφήματα κ.α.) - παλαιότερα αλλά και σύγχρονα – Ελλήνων λογοτεχνών της διασποράς.

Τα κείμενα αναφέρονται, όπως θα διαπιστώσετε και προσωπικά, σε ποικίλα και εξόχως ενδιαφέροντα θέματα. Θα απολαύσετε, λοιπόν –έχετε το λόγο μας– συγγραφείς που περιγράφουν με χιουμοριστικό τρόπο τη μεταναστευτική τους εμπειρία, τις πρώτες εντυπώσεις τους από τη χώρα που διάλεξαν να ζήσουν και να δημιουργήσουν. Με κάποια κείμενα θα ταξιδέψετε στα πρώτα χρόνια της μετανάστευσης και θα ζήσετε στιγμές, μακρινές σε σας, αλλά πολύ οικείες και σημαντικές για τους γονείς σας ή τους παππούδες σας. Ίσως κάποιες από τις ιστορίες αυτές απλώς να τις έχετε ακούσει μόνο. Θα ζήσετε όμως και το σήμερα, τον τρόπο που εσείς και οι οικογένειές σας βιώνετε την καθημερινότητα στη χώρα που ζείτε, θα διαβάσετε τα όνειρα πολλών από εσάς ή θα αναγνωρίσετε τους κρυφούς πόθους των οικογενειών σας. Σε κάθε περίπτωση, όμως, θα έχετε την ευκαιρία να αναρωτηθείτε για το σήμερα, να μιλήσετε με τους φίλους σας για αυτά που διαβάσατε, να συμφωνήσετε ή να διαφωνήσετε με τα συναισθήματα των ηρώων και τις σκέψεις των συγγραφέων.

Σίγουρα θα ανακαλύψετε ή θα γνωρίζετε ήδη και άλλους Έλληνες συγγραφείς που ζουν στη χώρα σας και που δεν επιλέξαμε κείμενά τους για το βιβλίο που κρατάτε. Το ανθολόγιο αυτό απλά σας δίνει την ευκαιρία να γνωρίσετε μερικούς μόνο λογοτέχνες τόσο της χώρας που ζείτε, όσο και άλλων περιοχών, χωρίς όμως να εξαντλούμε τα πρόσωπα και τα κείμενα. Τα αποσπάσματα που επιλέξαμε, φροντίσαμε να προέρχονται από κείμενα γραμμένα στην ελληνική γλώσσα ή να είναι μεταφρασμένα στα Ελληνικά· να αναφέρονται αποκλειστικά σε θέματα της χώρας που ζείτε, σε εμπειρίες, ιστορίες, μύθους και παραδόσεις, για να σας προσφέρουμε έτσι ένα πανόραμα αντιλήψεων και συναισθημάτων.

Η συντακτική ομάδα

A. Μ' ΕΝΑ ΜΠΟΓΟ ΑΠ' ΟΝΕΙΡΑ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ

1. Παναγιώτης Χριστογιάννης, <i>Η πόρτα</i> (Γερμανία)	13
2. Θεόδωρος Καλλιφατίδης, <i>[Το τρένο της ελπίδας]*</i> (Σουηδία)	14
3. Κωστής Παπακόγκος, <i>Η μάνα του Ελπίνορα</i> (Σουηδία)	16
4. Δέσποινα Κέσσογλου, <i>Μην ξεχάσεις</i> (Γερμανία)	17
5. Άρης Χατζηνικολάου, <i>Με το πρόσωπο του ήλιου</i> (Πολωνία)	18
6. Ανδριανός Καζάς, <i>Το δισάκι του μετανάστη</i> (Αυστραλία)	19
7. Ιωάννης Φουριέζος, <i>Φουστανελοφόροι στο Montreal</i> (Καναδάς)	20
8. Λύντια Σκάλκου, <i>Σε βλέπω</i> (Καναδάς)	23
9. Μάρθα Ζέη, <i>Μετανάστρια στον άγνωστο τόπο</i> (Καναδάς)	24
10. Γιώργος Δανιήλ, <i>Ξενιτιά</i> (Καναδάς)	27
11. Λίλιαν Μήτρου, <i>Άουφ βίντερζεξεν Καρντάς</i> (Γερμανία)	28
12. Ανδρέας Ορφανός, <i>Στο δρόμο για τη Μπονεγκίλα</i> (Αυστραλία)	30
13. Δημήτρης Τζουμάκας, <i>Η πρώτη βραδιά</i> (Αυστραλία)	31
14. Κυριάκος Ζερβουδάκης, <i>Νέο-αυστραλιανή γλωσσολογία</i> (Αυστραλία)	32
15. Γιώργος Καζούρης, <i>Η συνέχεια της αρχής</i> (Αυστραλία)	36
16. Νίκος Καχτίστης, <i>Ο Εξώστης</i> (Καναδάς)	37

B. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

1. Κώστας Σταματιάδης, <i>Milk Shake</i> (Αυστραλία)	42
2. Γιώργος Ματζουράνης, <i>Θεσσαλονίκη, 1980</i> (Γερμανία)	45
3. Σάκης Πορίχης, <i>Το παιδί βαλίτσα</i> (Γερμανία)	46
4. Παραμύθια των Ελλήνων της Αζοφικής, <i>Οι δώδεκα κλέφτες και το έξυπνο αγораκι</i> (Ουκρανία)	48
5. Διονύσης Κονταρίνης, <i>Η εκδρομή</i> (Η.Π.Α.)	52
6. Κούλα Τέο, <i>Γάμος; Πού γάμος;</i> (Αυστραλία)	58
7. Ιωάννα Παπαδογιάννη-Δερουκάκη, <i>[Κοινό μυστικό]</i> (Νότιος Αφρική)	64
8. Διονύσης Κουτσάκος, <i>Άλλα τα μάτια του λαγού κι' άλλα της κουκουβάγιας</i> (Αυστραλία)	67
9. Όλγα Καρναχωρίτη-Άλφα, <i>Ο κινέζικος γάμος</i> (Αυστραλία)	69
10. Παραμύθια των Ελλήνων της Αζοφικής, <i>Ο Μπεσσαλχίμς</i> (Ουκρανία)	72
11. Θεανώ Παπαζογλου-Μάργαρη, <i>Η άλλη Ευγενία</i> (Η.Π.Α.)	78
12. Αλίκη Γιατράκου-Fossi, <i>Η φωτογραφία</i> (Γαλλία)	84
13. Ντίνα Αμανατίδου, <i>Όσο είναι καιρός</i> (Αυστραλία)	85
14. Ελένη Τορόση, <i>Η μασέλα</i> (Γερμανία)	90
15. Δημήτρης Διαμαντής, <i>Οι έρημοι</i> (Η.Π.Α.)	94
16. Βησσαρίωνας Χατζηδαυίδ, <i>Ελληνικό πανηγύρι στο Μόντρεαλ</i> (Καναδάς) ..	98
17. Χρήστος Ζιάτας, <i>Θα μας χρειαζόταν ίσως...</i> (Καναδάς)	100
18. Κώστας Γιαννακάκος, <i>Ραδίκια</i> (Γερμανία)	101

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

1. Αντώνης Σουρούνης, <i>Το μουστάκι</i> (Γερμανία)	104
2. Ντίνα Αμανατίδου, <i>Για την ίδρυση του μνημείου</i> (Αυστραλία)	106
3. Γιώργος Καζούρης, <i>Australia Day</i> (Αυστραλία)	107
4. Αντιγόνη Κεφαλά, <i>Αλεξία</i> (Αυστραλία)	108
5. Ευγένιος Τριβιζάς, <i>Το βέλος και το σπασμένο τζάμι</i> (Μ. Βρετανία)	110
6. Νίκος Σπάνιας, <i>Στιγμές απ' την Αμερική</i> (Η.Π.Α.)	116
7. Φώτης Κομπορόζος, <i>Η πατρίδα μου</i> (Καναδάς)	117

* Οι τίτλοι που βρίσκονται μέσα σε αγκύλες είναι των ανθολόγων

8. Απόστολος Παριανός, <i>Ελπίδα κι όνειρο</i> (Νότιος Αφρική)	118
9. Ιωάννα Παπαδογιάννη-Δερουκάκη, <i>Γεννημένη λευκή</i> (Νότιος Αφρική)	119
10. Ντόλλη Νταλκά, <i>[Το μουσικό της Ελβίρας]</i> (Νότιος Αφρική)	122
11. Μάκης Τζιλιάνος, <i>Ο Αί Γεράσιμος στο Χάρλεμ</i> (Η.Π.Α.)	125
12. Δημήτρης (Μίμης) Λέος, <i>Ο πρώτος θεός</i> (Νότιος Αφρική)	126
13. Ιωάννα Παπαδογιάννη-Δερουκάκη, <i>Η Λίνα κι εγώ</i> (Νότιος Αφρική)	128

Δ. ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

1. Ντάντη Σιδέρη, <i>Προσαρμογή</i> (Γερμανία)	136
2. Γιάννης Βασιλακάκος, <i>Η ταυτότητα</i> (Αυστραλία)	137
3. Ελένη Φλωράτου-Παϊδούση, <i>Εμείς οι «Ξένοι»</i> (Η.Π.Α.)	140
4. Ανδριανός Καζάς, <i>Οι φυγάδες</i> (Αυστραλία)	141
5. Νίκος Νινολάκης, <i>Ο γιος του αργοναύτη</i> (Αυστραλία)	142
6. Στέφανος Κωνσταντινίδης, <i>Βαστίλλη</i> (Καναδάς)	143
7. Αντώνης Φατοσέας, <i>Τηλέμαχος ή Τεντ;</i> (Αυστραλία)	144
8. Θεόδωρος Πατρικαρέας, <i>Ελληνες εξάπαντος</i> (Αυστραλία)	146
9. Τζέφρυ Ευγενίδης, <i>Το χωνευτήρι της αγγλικής γλώσσας</i> (Η.Π.Α.)	154
10. Γιώργος Κουτουμάνος, <i>Στα παιδιά μας</i> (Η.Π.Α.)	157
11. Νάνος Βαλαωρίτης, <i>Καμιά λέξη δεν ταιριάζει με τη λέξη Έλλην</i> (Η.Π.Α.) ...	158
12. Τζίλιαν Μπούρα, <i>Η ξένη νύφη</i> (Αυστραλία)	159
13. Γιουλίκια Κωτσοβόλου-Marsy, <i>Ξένη γλώσσα</i> (Η.Π.Α.)	160
14. Ελένη Τορόση, <i>Μητρική γλώσσα</i> (Γερμανία)	161

Ε. ΜΕ ΠΟΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ ΝΑ ΔΕΘΩ ΚΑΙ ΠΟΙΑ Ν' ΑΦΗΣΩ;

1. Ανδρέας Τριανταφυλλόπουλος, <i>Με ποιαν αγάπη</i> (Αυστραλία)	166
2. Νούλα Καραθανάση, <i>Ριζώσαμε</i> (Αυστραλία)	167
3. Νίκος Χατζηνικολάου, <i>Ιθάκη</i> (Πολωνία)	168
4. Ελένη Δεληδημητρίου-Τσακμάκη, <i>Σαράντα χρόνια μετανάστευση</i> (Γερμανία)	169
5. Άντρια Γαριβάλδη, <i>Ερχομαι</i> (Αυστραλία)	172
6. Στυλιανός Χαρκιανάκης, <i>Αυστραλία 1975</i> (Αυστραλία)	173
7. Δημήτρης Τσαλουμάς, <i>Ω λυγερή στην ακροποταμιά</i> (Αυστραλία)	174
8. Ελένη Δεληδημητρίου-Τσακμάκη, <i>Γράμμα στη φίλη μου</i> <i>στην Αυστραλία</i> (Γερμανία)	175
9. Τάσος Μουζάκης, <i>Ελλάδα, γη μου</i> (Η.Π.Α.)	178
10. Δήμητρα Σιδέρη, <i>Το πρώτο ταξίδι στην Ελλάδα</i> (Ολλανδία)	179
11. Νίκος Κατσαλίδας, <i>Θ' αναστηλώσω το πατρικό μου σπίτι</i> (Αλβανία)	181
12. Παναγιώτης Βουγιούκας, <i>Η Άννα και ο Σωτήρης</i> (Καναδάς)	182
13. Θύμιος Γαζής, <i>Γυρισμός</i> (Γερμανία)	186
14. Πέτρος Πετρίδης, <i>Θα έλθει ένα πρωινό</i> (Η.Π.Α.)	187
15. Λουκία Μαρουλλέτη, <i>Τι να θυμηθώ, τι να ξεχάσω;</i> (Η.Π.Α.)	188
16. Θάλεια Τάσου, <i>Αμίαντος</i> (Καναδάς)	192
17. Αντώνης Δεκαβάλλες, <i>Ταξίδι και χρώματα</i> (Η.Π.Α.)	195
18. Νίκος Νινολάκης, <i>Επιστροφή στην Τροία</i> (Αυστραλία)	196
19. Αύρα Τσαμπή-Μιχαηλίδη, <i>Στη μνήμη της μητέρας μου</i> (Καναδάς)	197
20. Nodar Dumbadze, <i>O Hellados</i> (Γεωργία)	198
21. Πάνος Βοζίκης, <i>Μετάβαση</i> (Η.Π.Α.)	202
22. Δέσποινα Κέσσογλου, <i>Η κίτρινη βαλίτσα μου</i> (Γερμανία)	203
Βιογραφικά συγγραφέων	204
Βιβλιογραφικές αναφορές	216
Η απομυθοποίηση της εικαστικής δημιουργίας	222